

Een archeologische begeleiding op bestemmingsterrein Achter 't Holhuis te Twello, gemeente Voorst (Gld.)

M.J.M. de Wit

ARC-Rapporten 2006-94

Groningen
1 februari 2007
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologische begeleiding op bestemmingsterrein Achter 't
Holhuis te Twello, gemeente Voorst (Gld.)

ARC-Rapporten 2006-94
ARC-Projectcode 2006-270

Opdrachtgever
Gemeente Voorst
Bevoegd gezag
Gemeente Voorst
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer archeologische begeleiding
19266

Tekst
M.J.M. de Wit
Afbeeldingen
B. Schomaker & M. Essink
Redactie
A. Ufkes
Eindredactie
J. Schoneveld

Status
definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Groningen, 1 februari 2007

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

1 Inleiding

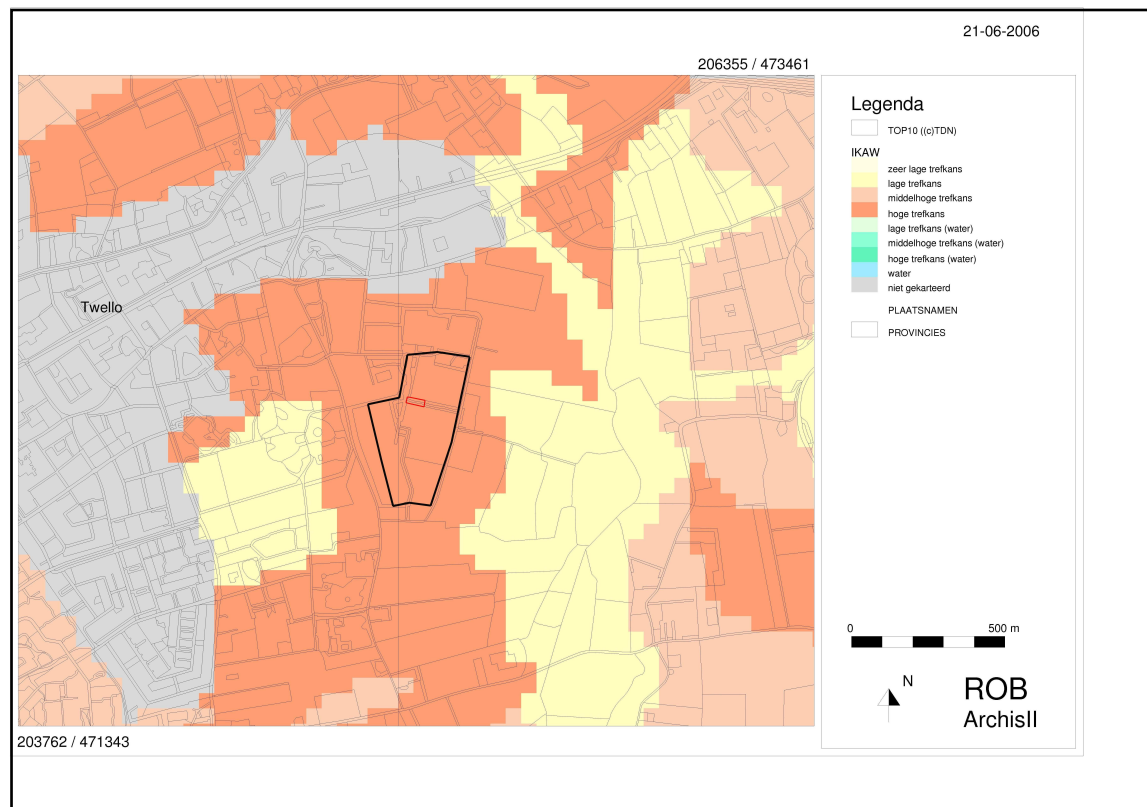
1.1 Aanleiding van het onderzoek

Aan de oostkant van Twello is een gebied van ca. 19 ha door de gemeente Voorst aangewezen als bestemmingsterrein voor nieuwbouw. Het terrein, dat als toponiem 'Achter 't Holthuis' heeft, bestaat uit zowel akkerland als uit een sportveldencomplex. Aan de hand van een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI) door middel van een booronderzoek, werden in het bestemmingsterrein zones aangegeven waarin zich veel archeologische indicatoren (houtskelet en aardewerk) bevonden (De Wit 2001, pp. 56–63). Hierna werd een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van proefsleuven uitgevoerd, waarbij de proefsleuven in deze archeologische zones werden aangelegd. Beide onderzoeken werden uitgevoerd door Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) uit Groningen. Uit het IVO bleek dat op vrijwel het gehele bestemmingsterrein nederzettingssporen aanwezig zijn uit de Late IJzertijd – Romeinse Tijd (De Wit 2006). Een deel van de riolering in een nieuw wegcunet op het bestemmingsterrein valt in de archeologische zone waar zich veel aardewerk bevindt (afb. 2). De gemeente Voorst besloot dan ook het uitgraven van deze riolering hier archeologisch te laten begeleiden. Hierbij werd de graafmachine door de opdrachtgever geleverd. Er is vanwege tijdsdruk gekozen voor een archeologische begeleiding, zo konden de archeologische en de infrastructurele werkzaamheden gelijktijdig plaatsvinden. De begeleiding werd op woensdag 4 oktober 2006 uitgevoerd door mw. drs. M. Essink (veldtechniek) en mw. drs. M.J.M. de Wit (projectleiding) van ARC bv.

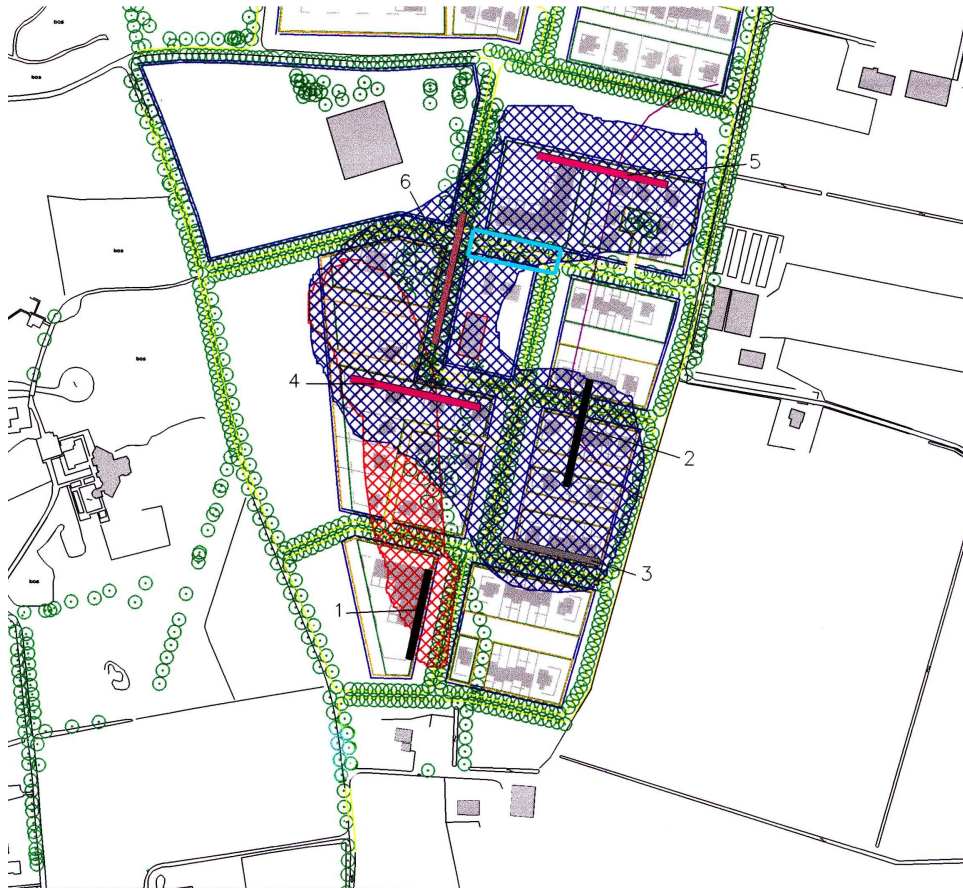
De resultaten van de archeologische begeleiding gaan deel uitmaken van de publicatie die gaat verschijnen over de archeologische opgraving die, aansluitend op de begeleiding, heeft plaatsgevonden in oktober en november 2006 op het terrein ten noorden van het wegcunet.

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied bevindt zich op bestemmingsgebied 'Achter 't Holthuis', direct ten noorden van het clubgebouw van motorclub 'De Megafoon' (afb. 1 en 3).

Afbeelding 1 De ligging van het plangebied binnen de zwarte lijnen. Binnen de rode lijnen bevindt zich het onderzoeksgebied. Bron: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/Archis II, 21 juni 2006.

Voorkomen houtschool	Proefsleuf fase 1	Proefsleuf fase 1 (optioneel)
Voorkomen aardewerk	Proefsleuf fase 2	Proefsleuf fase 2 (optioneel)

Afbeelding 2 De locatie van de proefsleuven van het IVO, gerelateerd aan het voorkomen van houtschool en aardewerk. Binnen de blauwe lijnen ligt het onderzoeksgebied. Bron: Programma van Eisen (PvE).

1.3 Objectgegevens

Provincie	Gelderland
Gemeente	Voorst
Plaats	Twello
Toponiem	Achter 't Holthuis
Kaartblad	33E
Coördinaten	205.031/472.414 205.024/472.395 205.094/472.399 205.088/472.382
Periode	IJzertijd/Romeinse Tijd
Type object	Nederzetting
Type bodem	Fijn lemig zand met daarop een plaggendek
Geomorfologie	Zandrug

1.4 Doel van het onderzoek

De archeologische begeleiding moest antwoord geven op twee onderzoeksvragen, zoals deze zijn gesteld in het Programma van Eisen (PvE), opgesteld door drs. C.G. Koopstra van ARC bv en goedgekeurd door dhr. J. Bouwmeester van het Gelders Genootschap¹:

- 1 *Bevinden zich in de ontgraven rioolsleuf ook sporen die in relatie kunnen worden gebracht met het nederzettingsterrein?*
- 2 *Waar bestaan de sporen uit en wat is hun datering?*

1.5 Werkwijze

In het wegcunet, dat ten noorden van motorclub 'De Megafoon' ligt, is in het centrum een strook van 3 m breed en 52 m lang verdiept tot op het niveau waar zich de archeologische sporen bevinden, waar een leesbaar vlak is aangelegd. Hier komt het riool te liggen.² De strook is in twee werkputten verdeeld (afb. 3). Van de werkputten is het vlak getekend (schaal 1:50) en gefotografeerd. Daarnaast is de hoogte van het vlak ten opzichte van het NAP bepaald. Sporen zijn gecoupeerd, getekend (schaal 1:20) en gefotografeerd. Vondsten zijn bij de aanleg van het vlak verzameld in vakken van 5×3 m en per spoor. De conserveringstoestand van de sporen en vondsten in het vlak was goed.

2 Resultaten

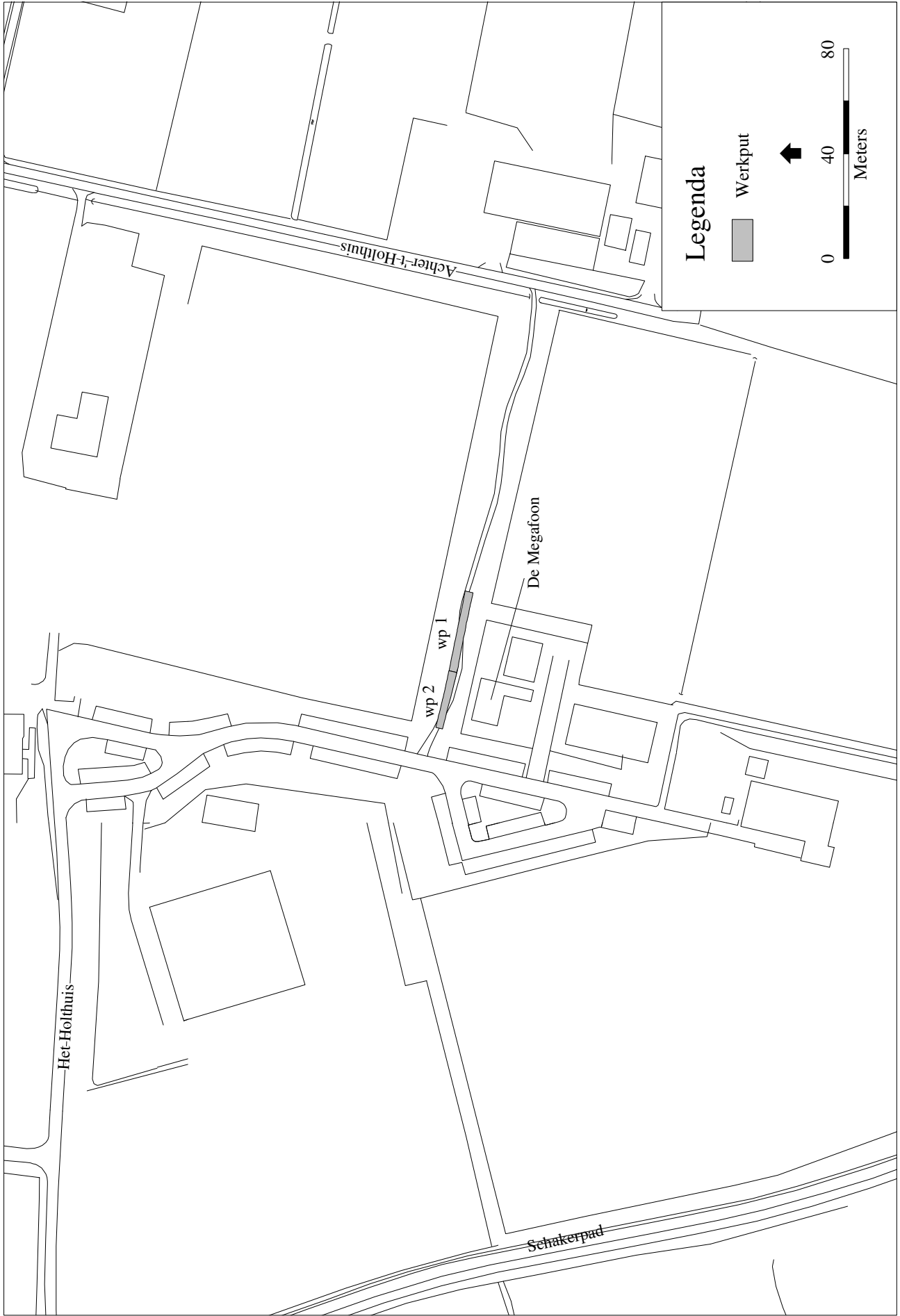
2.1 Bodemopbouw

De bodemopbouw van het onderzoeksterrein bestaat van boven naar onder uit:

- opgebracht zand (grondverbetering voor een fietspad),

¹Koopstra, C.G., 2006, *PvE Archeologische begeleiding Achter 't Holthuis, Twello, Gemeente Voorst, 29-09-2006*, Groningen, conceptversie.

²In het nieuwe wegcunet heeft een fietspad gelegen met aan weerszijden een groenstrook. Bij de aanleg van het wegcunet zelf heeft men alleen het oude fietspad verwijderd en de groenstrook op dezelfde diepte gebracht.

Afbeelding 3 De ligging van de werkputten. Kaart: B. Schomaker.

- plaggendek,
- bioturbatielaag (plaggendek en C-horizont),
- vast zand (C-horizont).

Het archeologisch vlak is net onder de bioturbatielaag aangelegd. Het plaggendek is in het onderzoeksgebied vrij dun, ca. 10 cm. Het reliëf van de pleistocene ondergrond binnen de rioolsleuf varieert weinig en ligt rond de 6,00 m +NAP. Wanneer wordt gekeken naar het pleistocene reliëf in het gebied rondom de rioolsleuf, dan bevindt de rioolsleuf zich op een hoger deel in het landschap. Naar het noordoosten toe loopt het pleistocene zand af en ligt de top op ca. 75 cm lager. Aan de zuidkant van de rioolsleuf, op het akkerland, is de gemiddelde hoogte van de top van het pleistocene zand ook ongeveer 6,00 m +NAP.

2.2 Sporen en structuren

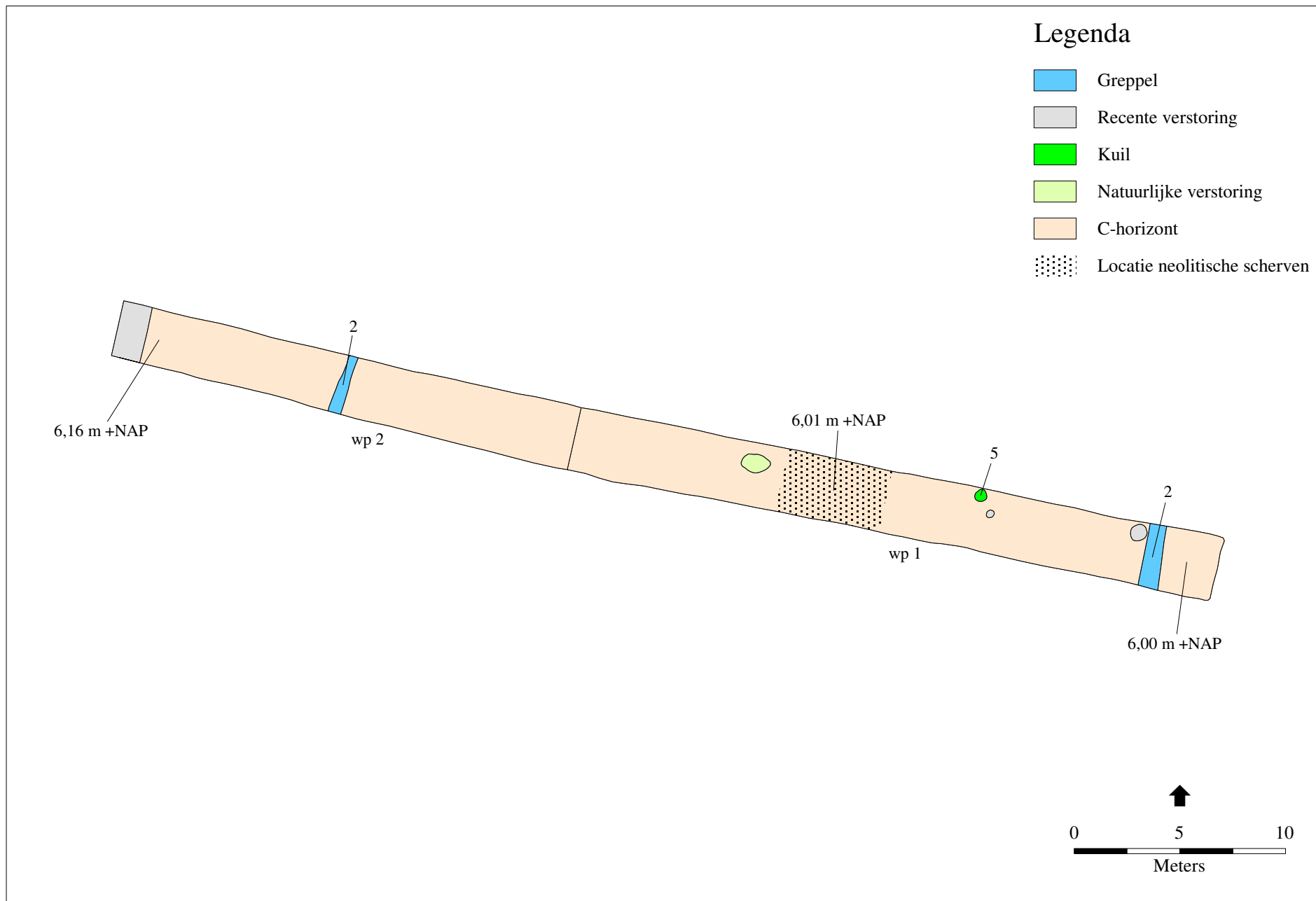
In de werkputten zijn drie archeologische sporen aangetroffen (afb. 4). Het gaat om twee greppels (sporen 2 in werkputten 1 en 2; afb. 5 en 6) en één kuil (spoor 5 in werkput 1). De greppels hebben een vlakke bodem. Ze zijn ongeveer noordzuid georiënteerd en liggen 39 m uit elkaar. De greppel in werkput 1 is 90 cm breed en 30 cm diep en de greppel in werkput 2 is 50 cm breed en 15 cm diep. Uit de greppel in werkput 1 is aardewerk afkomstig dat dateert uit de Romeinse Tijd (zie paragraaf 2.2.1). De kuil heeft een diameter van 50 cm, een halfronde bodem en is ca. 12 cm diep.

De greppels zullen te maken hebben gehad met de perceelsindeling van de Germaanse nederzetting die hier in de Romeinse Tijd heeft gelegen. Dergelijke greppels zijn ook bij het IVO door middel van proefsleuven gevonden (afb. 7). De datering van de kuil kan echter niet worden achterhaald.

2.2.1 Vondsten

Tijdens de archeologische begeleiding zijn vijftien kleine aardewerkscherven gevonden, zowel bij de aanleg van het vlak als uit één van de greppels (werkput 1, spoor 2, vondstnummer 3). Vrijwel al het aardewerk betreft wandscherven en is handgevormd, onversierd en gemagerd met steengruis. Eén scherfje uit vondstnummer 1 heeft versiering in de vorm van ribbels. Vondstnummer 2 betreft een scherfje wit draaischijfaardewerk. Het aardewerk dat is aangetroffen bij de aanleg van het vlak in de rioolsleuf dateert, voor zover te determineren, uit de IJzertijd/Romeinse Tijd. De scherf uit vondstnummer 2 is Romeins importaardewerk. Ook zijn bij de aanleg van het vlak mogelijk oudere scherven gevonden, het aardewerk uit vondstnummer 4 betreft mogelijk neolithische bekerscherven, waaronder één randfragment (zie afb. 4). Het aardewerk uit de greppel in werkput 1 (vondstnummer 3) dateert uit de Romeinse Tijd.³

³Mondelinge mededeling mw. drs. A. Ufkes, ARC bv.

Afbeelding 4 De werkputten met de sporen. Kaart: B. Schomaker.

Afbeelding 5 De greppel in werkput 1. Foto: M. Essink.

Afbeelding 6 De greppel in werkput 2. Foto: M. Essink.

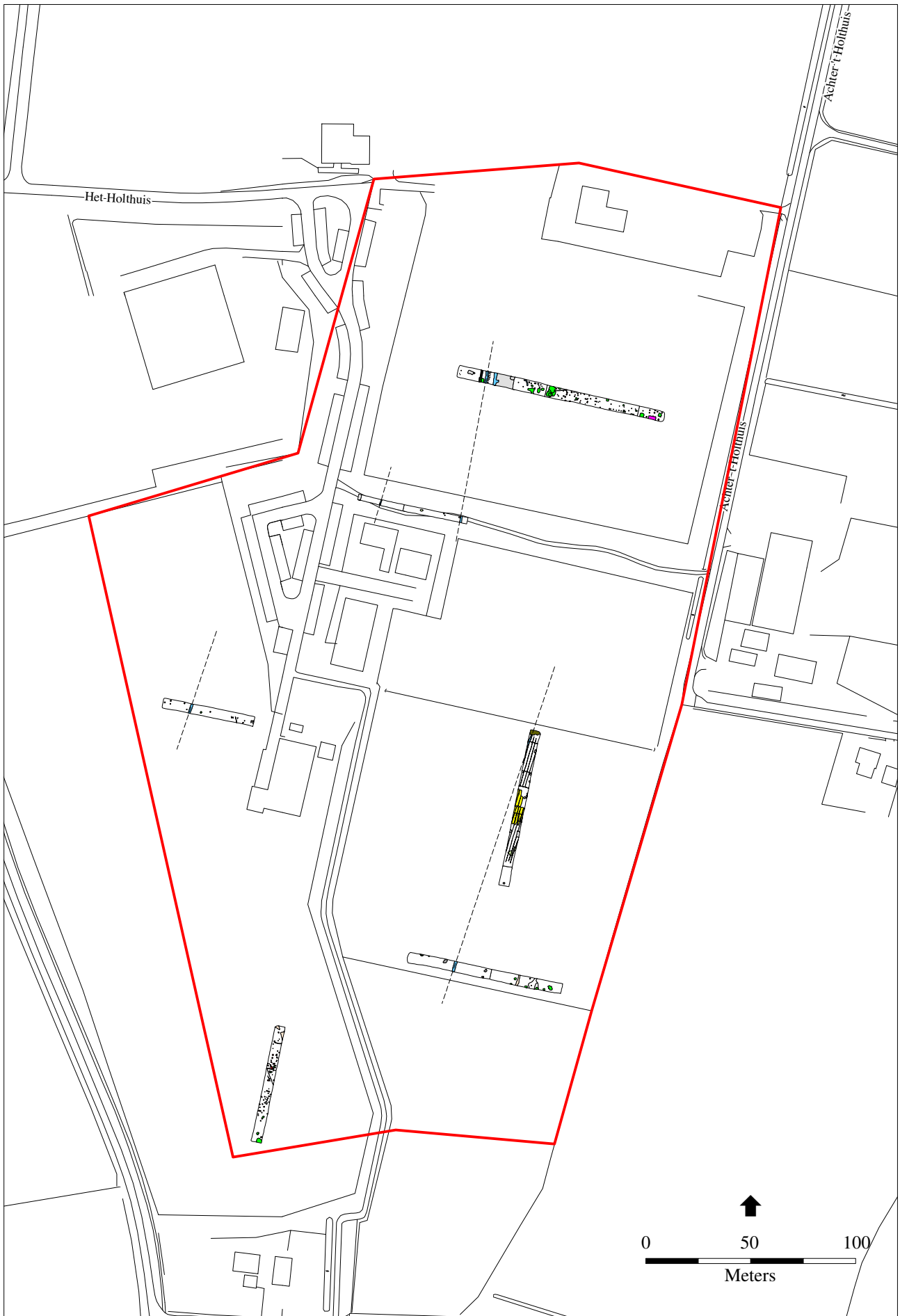
3 Conclusies

- 1 *Bevinden zich in de ontgraven rioolsleuf ook sporen die in relatie kunnen worden gebracht met het nederzettingsterrein?*
In de rioolsleuf zijn twee greppels gevonden en één kuil.
- 2 *Waar bestaan de sporen uit en wat is hun datering?*
De greppels kunnen in verband worden gebracht met de indeling van het Germaanse nederzettingsterrein (akkers, weilanden, percelen land; zie afb. 7).
De functie en de datering van de kuil zijn niet bekend.

De resultaten van de archeologische begeleiding passen in het beeld dat er tot nu toe bestaat over de archeologische resten op Achter 't Holthuis. Uit het proefsleuvenonderzoek dat in 2003 en 2006 is uitgevoerd (De Wit 2006) en uit de opgraving blijkt dat het een nederzettingsterrein betreft (met wellicht meerdere woonkernen). Rondom de woonkern(en) worden perceelscheidingen aangetroffen die te maken hebben met de indeling van de akker- en weidegebieden. In 2007 wordt het archeologisch onderzoek op Achter 't Holthuis vervolgd.

Literatuur

Wit, M.J.M. de, 2001. *Aanvullende Archeologische Inventarisaties en Onderzoeken in 2000: Groningen, Middelstum, Ter Apel, Blessum, Stiens, Workum, Emmen, Hoogeveen, Torenveen, Duiven, Epse, Kesteren, Oosterbeek, Twello en Zelhem*. Groningen (ARC-Publicaties 45).

Afbeelding 7 De proefsleuven uit 2003 en 2006 en de rioolbegeleidingsleuf met de daarin aangetroffen greppels/perceelsscheidingen. Het vermoedelijke verloop van deze wordt door middel van stippellijnen aangegeven. Kaart: B. Schomaker.

Wit, M.J.M. de, 2006. *Archeologie rond de middenstip. Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van proefsleuven op plangebied Achter 't Holthuis te Twello, gemeente Voorst (Gld.)*. Groningen (ARC-Publicaties 156).